

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető czikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

A reversalisok.

Vannak bizonyos dolgok, melyeknek csak megemlítése is képes rendkívüli izgalomba hozni az embereket. Ezekhez számíthatók méltán (!) az ugynevezett reversalisok. Elég ezt a szót csak kiejtened, hogy egy egész tábor keljen föl ellened s ledorongoljon mint a természet adta jog és szabadság esküdt elenségét. Az sem szenved kétséget, hogy nagyon rossz reclam az egy lapra nézve ha egyik, vagy másik, avagy pláne vezérczikke homlokán ez oly oninosis (!) cím ékeskedik: „reversalisok.” És mi dacára ezen oly kedvezőtlen modern felfogásnak beszélünk épen itt e helyen a reversalisokról; mert beszélnünk kell, beszélni késztet azokról épen a képviselőháznak hirhedt jan. 20. és 22-iki ülése.

Megszoktuk már mi azt, hogy hosszas tanulmányt, mély belátást és komoly higgadságot igénylő ügyeinkről uton-utfélen komolyképi discussiót kezdjen a politikus csizmadiától kezdve az emancipált delnőig mindenki. A felületesség és szédelgés — tisztelet a csekély kivételnek — emekorában ama tájékozatlanság sem lephet meg senkit sem, melylyel szorossan vallási vagy egyházügyi dolgainkról nyilatkozni szoktak, nem mondjuk a járdataposó csélcsep uracsok vagy még az iskola porát nyelő nyegle, monoklis hirlapfirkászok, hanem komoly alaposágot fitogtató, auotoritást igénylő journálistáink, sőt törvényhozó testületünknek számbavehető factorai is. Mindazonáltal azon szembeszökő tájékozatlanságra, mely a kath. kérvények egész tárgyalásán mintegy vörösfonálként átvonult; azon vastag ismerethiányra, mely úgy a t. ministerelnök urnak, mint

több világi képviselőnek legvitálisabb vallási ügyeink körül tett nyilatkozataiból vagy gunyos közbeszólásaiból oly jellemzőleg kiritt, megvaljuk őszintén nem voltunk elkészülve.

Vegyünk csak figyelemre ez uttal egy igen nevezetesen mozzanatot a lefolyt tárgyalásokból.

A jan. 20-iki ülésen Jánosy János valóban jeles és a szőnyegen levő tárgyhoz kimerítő részletességgel szóló beszéde után Göndöcs Benedek apát emelkedett föl, és utalva már ez ügyben más alkalommal mondott nagyobb szabású beszédére egyenesen a kérvényeknek az 1868. 53. t. cz. valamint az 1879. 40. t. cz. 53. §-a eltörlését vagy legalább a szülők szabadságát biztosító módosítását szorgalmazó részletére tért át. Miután pedig meggyőződésének egész hevével kimondotta, hogy ezen törvények tarthatatlanok; hogy azokon javítani, azokat jobbakkal pótolni kell; mert ezen törvények a hitközségek között egyenetlenséget, vizályt szülnek; mert a családnek békéjét, egységét, szeretetét zavarják meg; mert továbbá ezen törvények a szülőket a természetadta szabadrendelkezési jogtól, s így a házaseleket az oly fennen hangoztatott vallásszabadságtól fosztják meg: a baj rögtöni orvoslása czéljából egy határozati javaslatot is nyújtott be, mely így hangzik: „Utasíttatnak a tisztelt igazságügyi és vallás- közoktatásügyi minister urak, hogy még a jelen ülészakban terjeszzenek a képviselőház elé póttörvényjavaslatot, melyben kimondassék, hogy: a vegyes házasságoknál a házaselek a házassági frigy megkötése előtt a születendő gyermekeik vallásos nevelését jogérvényes szerződéssel „szabadon” határozzák meg. A mennyiben pedig ez iránt a házassági frigy megkötése előtt szerződés által nem intézkedtek, az 1868. évi 53. t. cz. és az 1879. évi 40. t. cz. 53. §-nak

határozatai érvényben maradnak. Jól jegyezzük meg tehát, hogy nevezett képviselő ur imént idézett határozati javaslatában a hozandó póttörvény által azt akarja kimondatni, hogy „a házasságok a születendő gyermekeik vallásos nevelését szabadon határozhatják meg,“ vagyis, hogy a szülők szabadon, menten minden kényszertől és külső befolyástól, egyedül legjobb belátásukat és benső meggyőződésüket követve, rendelkezhessenek a fölött, hogy magzataik minő vallásban kereszteltessenek meg és neveltessenek. Ezen ohaj, melyben a jelen körülmények között, minden igazán érző magyar katolikusnak ohaja és kívánsága nyilvánul, oly jogos és igazságos; teljesülése annyira képes a sérthetetlen lelkiismereti szabadságot biztosítani, hogy erre nézve maga a szélsőbaloldal egyik vezérférfia Irányi Dániel képviselő is így nyilatkozott: „Én a szülők azon jogát, melyszerint gyermekeik nevelése és ennélfogva vallási nevelése iránt is intézkedhessenek, sérthetetlen természeti jognak tartom.“ Tisza K. miniszterelnök ur pedig szintén csakis ezen jognak tovább terjesztésével véli a jelzett sérelmes törvényeknek szükségessé válható kívánt módosítását eszközölhetni; és ezt ő excellentiája vallomásaként, bárha a protestansoknak nem áll érdekében szorgalmazni, de minden jó hazafinak kívánnia kell.

És mégis ezen jaslattal szemben többen a képviselők közül a „reversalist“ kezdték kiabálni; sőt maga a kormányelnök ur is rögtön replikájában úgy nyilatkozott, hogy a jelzett határozati javaslat „a reversalisokat akarja feleleveníteni.“ Valóban nem tudjuk mit kell az ily felfogásban inkább bámulnunk, a sajnos tájékozatlanságot, vagy a vastag előítéletektől szított rossz akaratot, ellenséges indulatot. Mert ugyan kérjük szeretettel: Mi a reversalis? A reversalis, canonjogi értelemben, oly szó- vagy írásbeli ígérvény vagy kötelezvény, melyben egy kath. házasság azon célból, hogy egy akath. féllel törvényesen és az egyház áldása mellett házassági frigyre léphessen, kötelezi magát a többek között arra, hogy születendő gyermekeit mind a kath. vallásban fogja keresztelni és neveltetni, s mely kötelezvény nélkül itt Magyarországon a kötött házasság érvényes ugyan, de tilos, és annak megkötésénél a kath. pap csakis passiv szerepet vihet, mint egyszerű tanuja a végbement actusnak. Ugyan ki nem látja be tehát, hogy a reversalis a kath. félre nézve némi kényszert involvál, a mennyiben nem bizza a szülők tetszésszerű akaratára a születendő gyermekek vallásának megha-

tározását, hanem kötelezi a kath. fél, hogy minden gyermekét a kath. vallásban nevelje? És egy ily kényszer-kötelezvénynek ugyan mi köze lehet a G. B. hat. javaslata által célzott „független, szabad, minden külbetolyástól ment kölcsönös szerződéssel?“ Reversalis és szabad szerződés! Inkább lehet a tüzet a vízzel megegyeztetni, mint e két fogalmat összetéveszteni.

Ily zavart fogalmak, ily szembeszökő tájékoztatatlanság mellett aztán nem lehet csodálni, ha legszentebb ohajaink a »reactio« sulyos vádjával bélyegzetnek meg; ha midőn szabadságot kérünk mindenki számára, bilincsekről álmadoznak; midőn törvényt és jogot ohajtunk, törvénszegőknek, lázítóknak, forradalmároknak nyilvánítatunk; igen midőn világosságot akarunk, sötétenczeknek, „huhogó baglyoknak“ titulátatunk. Pedig ha ellenfeleink fegyverével akarnánk harcolni, ha Ugron Gábor képviselő ur szájával akarnánk beszélni, minde címeket a legnagyobb joggal visszaháríthatnók azokra, kik azokat nekünk oly könnyen osztogatják. Mi ezt azonban tenni nem akarjuk; célunk egyedül az volt, hogy egy concret esetben feltüntessük azon járatlanságot, ismerethiányt és fogalomzavart, melyben leledznek még azok is, kik mint törvényhozók elsősorban volnának hivatva arra, hogy mindaziránt, miről tárgyalni, itéletet mondani hivatva érzik magukat, kellő jártasságot, illő tájékozottságot és egy kissé több tapintatot szerezzenek maguknak. Az önkényt folyó következtetést pedig és az abból levonandó tanuságot ez egyszer t. olvasóinkra bizzuk.

A hallás.

Lélektani karczolatok. K. Prótástól.
(Vége.)

Azonban mi nemcsak ismerőtehetséggel birunk; hanem érző lények is lévén: a *kellemes* vagy *kellemetlenről* is tudunk képzeleteket alkotni; mert saját tapasztalásból tudjuk, örvendhetünk, busulhatunk, reményelhetünk, kétségeink, szánalom, részvét, félelem, irigység stb. érzetek is honolhatnak kebleinkben — s mi ezekről érzőtehetségünk alapján tudomással is birunk. S vajjon van-e a hallásnak e tehetségünkre befolyása? Kétségtelenül.

Azt mondják a psychologusok s mi is tapasztaljuk, hogy a szónok beszédéből annak belső állapota is kivehető; de azt sem lehet tagadni, hogy pld. egy tüzes beszédnek a *hallgatóságra* nagy befolyása van — sőt minden szónoklatnak e hatás egyenes célja. S vajjon e hatás nem a *hallással* közvetített-e a lélekhez? vajjon nem úgy hangolattunk-e mi is mint hallgatók, mint a milyen hangulatu maga a szónok? Ha örömet hallunk — örvendünk; bútól — busulunk; valamely iszonyatos esemény *hallására* ilyen

éremények keinek fel keblünkben, minők dühönghetnek annak szívében, ki emez eseményt átélte.

Különösen pedig az ének és zene azok, mik a beszéden kívül *hallásunk* által érzérendszerünket nagyban befolyásolják, mert ezek a művész belső lelkületének hű kifejezői lévén: másokat is olyan érzülettel töltenek el, mint milyen forrásból eredeztek. Milyen hurok rezgenek a művész keblében, olyanok adnak rokon visszhangot a hallgatóiban is. Ezért mondja Jungman: „A hangok — ének és zene — gyakran nagyobb világossággal tüntetik fel a lélek állapotát, mint szavuk és egyezményes jelek a képzetet; mert a szeretet, öröm, fájdalom, félelem, remény, csudálkozás s bármi néven nevezendő éremény a hangnak sajátos csengést és árnyalatot kölcsönöz. És ha a megndult kedélynek ily jeleit teljes kifejelettségökben látjuk, ugy ennek hatása nemcsak közvetlen megértése a lelkiállapotnak, mely azokban nyilvánul, hanem természetes rokonszenvenél fogva hasonló éremények s hangulatok is támadnak szívében, melyek megismerésünket azon éremények s érkefeletti tárgyakról jelenté kenyen tökélyesítik, melyek mások szívében honolnak.“ Ily hatása van a zenei hangoknak. Jól mondja ezért a költő :

„Szobrász életet ad, a költő szellemet alkot:
A zene hangjaiból tör csak a lélek elő.“

Ez az oka, hogy valahányszor füleinkben megzendül valamely búdal: szívében is keseregni kezdve hurjain a buslakodó fájdalom hangjai kezdenek melodiázni. Így eped, így kesereg a magyar szív, hallván a „Mohácsi kesergő“ ajkairól:

Honnan jössz te oly leverten jó pajtás?
Mért sir egyik szemed jobban, mint a más?
És arczodon mért látni oly bánatot?
Mintha elmúlt volna minden vig napod!..

Sírok pajtás, sirni fogok örökre,
Míg élni hagy a jó Isten kegyelme:
Mohács mellől hozom ezt a bánatot,
Mert hazámnak ott egy mély sir ásattott!..

Azonban könnyen felejtjük szomorúságunkat *hallván* pld. e vig nótát:

Befordultam a konyhára,
Rágyujtottam a pipámra,
Az az rágyujtottam volna
Hogyha már nem égett volna. stb. Petőfy.

De az emberi természet váltakozó levén e vig nóta után is képes csakhamar a lepedőbb vágyakozásnak adni kifejezést, midőn egész szívében dalolja:

Oh jer, jer mielőbb
Te drága férfikor,
Hol a szív lángjain
Nagy tettek vágya forr.
Hogy a hon üdvéért
Áldozzam életet,
A melyet a kebel
Örökre hűn szeret.

Szóval — talán érkeink között egy sincs, mely a kellemes vagy kellemetlennek közvetítése folytán ugy

uralkodnék szíveinken mint a *hallas* — s ez különösen a a zene, ének, szónoklat stb. hatalmának erejével. Innen magyarázható, hogy ki magát a szöveget nem is ismeri, de a dallamból következtet a lelkiállapotra, mely abban megszóal. Ezért mondhatják, hogy minden népek szelleme dalában nyilvánul, hogy minden nép dalaiban él. Rólunk magyarokról is tudhatták s tudták is a németek ezt s azért az 50-es években például egy *Rákóczy-induló* vagy *Hazának rendületlenül*-t énekelni forradalmi dolognak tartaték ép ugy, mint a francziáknál a császárság ideiben a republikanus vért csináló Marseille-i induló.

Még sokat lehetne írni a *hallásról* azon hatásra vonatkozólag, melyet érzésünkre gyakorol; de egyebeket mellőzve csak hitérezületünkre való befolyásáról szölok pár sorban.

Minden ájtatos szív jámbor, istenes érzelmeinek felgerjesztésére nagy hatással vannak az ének és zene. Ezért ezeket anyaszentegyházunk, mint istentiszteleti eszközöket fel is használja. S hogy is ne! Hisz mily mély alázat s hódolat rejlik pld. ennek dallamában:

Oh Isten! szt. Felségedet
Borulva imádjuk;
Oltárodnál szt. nevedet,
Dicsérjük és áldjuk. stb.

S hát a hálának, az örömnök, a dicséretnek lehet-e szebb tonusa s ébreszthet valami Isten fonségének kenetteljesebb magasztalására, mint az örökbecsü *Te Deum* hangjai! S lehet epedőbb hangja könyörgéseinknek nevezett hymnus e passusánál:

Te ergo quaesumus, tuis famulis subveni, quos pretioso sanguine redemisti.

Aeterna fac cum sanctis tuis in gloria numerari! stb. Szóval, egész hitéletünkre igen nagy befolyást gyakorol a hallérezék, külső és belső. S akkor vállik ez ránk üdvössé, ha felinczítálva a külső a belsőt — igyekszik csak azokat hallgatni s hallani meg, míg a hit és érzületére szükségesek s ezeknek mintegy eledelét képezik. Megnyerjük pedig ezeket, ha mint a szt. hajdanban a híres *hegyi beszédet* egész buzgó figyelettel hallgatta a nép — mi is őt legalább vasárnaponként követjük Isten Igéje hallgatásában; ha jóakaró fülekkel fogjuk fel azon hangokat, melyekben a chorus és oltárról Isten legszentebb szelleme leheli belénk az életet — mint hajdan az első emberrel is tevő. Templomlátogatásainknak e legyen főezélja, mivel fides ex auditu est. Azért nagyon mély értelműs jelentőségteljes szavak ezek: „Ki Istentől van az az Isten igéjét hallgatja“. „Az én juhaim hallgatják az én szavamat és én nekik örök életet adok“.

Végül a *hallas* még vágyó tehetségünkre is nem közönyös hatással van. Tehát egyik eszközt képezi a léleknek, hogy inkább éledezzék s működjék ösztöne fentartani önmagát, nemét, szerezni kincseket, ragaszkodni a családi kötelékhez és édes vonzodással lenni hazánk iránt stb. — vagy ellenkezőleg kitépni szíveinkből mindeat, mi vágyainkat nemesíti s helyet adni minden átkos szenvedélynek, mely azokat elfajtalantja. S vajjon mi módon működik e tekintetben a *hallas*? Oly képzeteket vagy érzeteket ébreszt fel lelkünk-

ben, melyek vágyótehetségünk ösztöneit közelebről érintik.

Már az állatoknál tapasztalható, miszerint megsebzett társaik láttára még inkább felbőszülnek, s a megtámadott segedelmére sietnek. Hasonlóan pl. a puszták királyának egy vészjelző ordítására felförmednek s véd — vagy támadó — készen állanak a többiek is, mert a hangban a segélyre hívásnak bizonyos nemét ismerik fel; vagy hogy még közelebbi hasonlattal éljek pl. égesek alkalmával egy ebnek baljósatszerű vonyítása a többit is hasonlóra serkenti, mintha egyik a másikat a veszedelmére figyelmeztetnék. — Hasonyszerű vagy éppen hasonló dolgokat tapasztalunk az embernél is. Ismeretes a halálmadár huhogásáról. Ezt *hallván* sokan halált jósolnak belőle, s van eset, hogy pl. a műveletlen egyszerű ember, ki háza fellett azt hallá hosszú időn át, utrakelni, nagy, víz mellett járnai, magas tárgyra mászni stb. melyekhez a veszedelem valószínűsége közelebb áll — vonakodik ragaszkodván éltehez. Ismeretes továbbá azon sajátos természetünk, miszerint minden hirtelenül jött hangnak — mint suhogás, surranás, zaj, zörej, robaj, perrgés, dörgés, duzzanás, duzzogás stb. — hallatára mintegy megretten s ezeknek veszélyeitől annál inkább igyekszik óvakodni, minél megtámadottabbnak látja általok életfentartási, élethez ragaszkodási ösztönét.

De nemcsak ezt tapasztaljuk, hanem azt is, hogy a hangok különféle nyilvánulatai még különféleképen érintik a vágyás ösztöneit, egyszersmind elárulják azok természetét is. Így pl. az édes anya *hallván* kisdede sirását nemcsak szülei vonzalma ébred ez inkább, hanem azt is megtudja itélni vajjon a sirás éhség-, ijedség-, betegség- vagy egyéb hasonló okokból ered-e s ösztönénél fogva összes anyai szeretetét igyekszik azok elhárítására fordítani. Így szintén mindenféle betegségnak, nyomornak, ijedségnek, örömnak, bűnnek, szeretet, irigységnek stb. — érzületeknek meg vannak a maguk sajátos hangjaik, melyek még bennünk hasonyszerű érzeteket ébresztenek, vágyótehetségünket is részint magunkon részint másokon is hasonló módon gyakorolnunk készítenek. A beteg keserves jajokat, a koldus sopánkodó rezgő hangu kérések és köszöneteket, a lélenk reszketeg vagy dadogó beszédet, az öröm hahotákat, a bú sóhajokat stb. — *hallatván* mi is hasonlókra hangolhatunk, de egyszersmind vágy ébred bennünk, hogy mindenek közül csak kellemesebb hatásuak befolyásolják lényünket.

E pont alatt — mivel ugyanis sokan vágyótehetségünket érzésrendszerünk egyik alosztályának tartva: harmadik főlelkitehetségünkül a *vis motrix-et* számitják: a *hallásnak* ehhez való viszonyáról is meg kell emlékeznem. Mi ezen tehetség — már neve is mutatja s azért csak azt jegyzem meg, hogy én a *vis motrix-et* lelkünk egyéb tehetségi-, és testünk működése villamos delejeül tekintem, mely különösen akaratumkra nézve egész galvanisztikus szerűleg látásuk kifejtési erejét, munkásságát. De valamint a galvanizmus kifejtésére bizonyos villanytelepek kívántatnak, honnan a galvan erő jó ugy a *vis motrix* működése is bizonyos belső és külső okoktól tételestetik fel. A belsőket el-

hagyva ily hatásnak tartom reá nézve a *hallást*, mely a hangban nemcsak ismereteket visz a lélekhez, nemcsak érzeteket, indulatokat, vágyakat ébreszt fel benne, hanem a testet is mintegy felvillanyozva, egész eleven mozgásba igyekszik hozni. Ki ezt tagadná, az az ének és zene iránt igen kevés érzékkel bír s megezőfólják maguk az állatok. Így pl. a ló egész itényszerűleg lépik a dob- vagy trombita hangjaira s bizonyos fuvamok szerint majd megáll, majd nyílsebesen tovább száguld; s míg a rajta ülő novitius huszár talán ügetne: paripája midőn *hallott* funak ugy megáll, mintha földhez volna szegezve. S hát az ember?! *Hallott* mindenki dobbszót, trombitaszót! s talán járhatott is szerintük. Továbbá mindenki előtt ismeretes egyik vagy másik csárdás; s vajjon míg — különösen a fiatalnak szive repes hangjaira az örömtől: nem ezt akarják tenni önkénytelenül lábaik is? Erre emlékeztet, ha jó emlékszem Jókai egyik regényében, hol a híres Simonyi huszárait is elvívén a színházba: míg a zene hangjaiban szívők gyönyörködnek sarkantyuk egész itényszerű pengéseikkel a publicumot a legszebb gyönyörűségbe merítették — tudokon kívül önkénytelenül összeverték bokájukat. Mindezt pedig a *hallás segíti élé a vis motrix* alapján; ezért van, hogy hol katonaság, háboru van — zenének is kell lenni; s hol nagyszerű tettekre — pl. hazaért — lelkesítenek: egy Kossuth-Klapka-, Rákóczy- stb. induló el nem maradhat; mert ezekben a nemzet geniusának szelleme nyilvánulván önkénytelenül felvillanyozva érezzük általuk magunkat, s indulni készülünk, — ha kell meghalni a hazaért.

Ezekben igyekeztem egy kis lélektani elmefuttatást irni a hallásról kiténtetve, mely nagyszerű ennek lelkünkre való befolyása és viszonya. Azért jóirányú felhasználása sokban gazdagítja belső énünket — helytelenül használva károsítja. Azért a közéleti haladásra e téren kettőt kell megjegyeznünk. Először: csak jót beszéljünk, hogy mások is tőlünk jót *halljanak*; másodsor: mi is csak a jót *hallgassuk*. Sőt mivel a közmondásként hallgatni arany: *legjobb a hallgatás* nehogy *masok hallását megméltelyezzük*, „mert nyelvünk veszedelmes szerszám, többet lehetvén ártani vele, mint karddal.“ Valószínű e jutott az Üdvözítő eszébe, midőn a siket némát gyógyítva, felsohajtott, mert talán azt gondolta: „mily gyakran veszélyeztetni a nyelv a lélek üdvét.“ Azonban a példabeszéd ezt is tartja: beszélni ezüst. Ezért reménylem jóakaratu fülekkel hallgatta végig a t. olvasó azokat, mi ezen elmefuttatásban a hallásról elbeszélve lettek.

T A R C S A.

Eszmevirágok az élet kertjéből.

(Németből szabadon, utolsó sorozat)

91.

Boszut kíván a természet,
Midőn sért valaki téged;
A sziv pedig feddi magát,
Ha megboszul, ha megbocsát,
Ne hallgass hát egyikre se —
Hanem tekints a keresztre !.

92.

Ha egy régi vágyad elérheted végre —
Ismét újabb támad s így soha sincs vége!..
Azért a bölcs nem a vágyakat betöltni —
Hanem siet inkább szívéből kiölni!...

93.

Midőn szived könyben uszik —
Nincs szükséged a sírásra,
De, ha szemedbe gyült a köny —
Hadd, hogy ömöljön egymásra!..

94.

Milyen hálás lennél, ha nem felednéd el,
Hogy minden pillanat és lélekzetvétel
Isten ajándéka — ki téged úgy szeret,
Hogy elfeledni kész legrutabb vételkedet!...

95.

Földi kezek ha feldúlták
Szivednek béketemplomát:
A béketérés kezével —
Építs szilárdabb imolát!

96.

Mért van, hogy az ifjúkorban
Nem félünk úgy a haláltól?
Talán, mert azt hisszük, hogy az —
Még van tőlünk nagyon távol?!..
Se közelben, se távolban
Nem fél a bölcs a haláltól,
Mert tudja, hogy vigasztaló —
S ki félne hü angyalától?!..

97.

Sokan vannak, kik nem értik
A zenészet művészetét;
Mégis mindig szép összhangban
Tartják szívök érzületét!
Sokan vannak, kik jól tudják
Kezelní a legszebb hangszert;
De szívbéli összhangzatot —
Soha egyikök sem ismert!

98.

Féld az Istent! s félj a rossz embertől —
Azért hogy ront, de nem azért, mert ő!..

99.

Nagyon későn tanuljuk ismerni,
Hogy a világ nem egyéb, mint semmi!..
Csak Isten a létező valóság —
Minden egyéb csupa mulandóság!..

100.

Megvan a föld sötét éje,
De a menny ragyog feléje!..
Fönn az égen soha sincs éj,..,
Azért a haláltól ne félj!

Kisebb közlemények.

— **Heti körszemle.** *Utthon.* A pánszlavizmus el-
len Pozsony város és Hontmegye intézkedéseket köve-
tel a kormánytól; jelesen Pozsony város közigazga-
tási bizottsága azon kérelemmel járult a kormányhoz,
hogy jövőre az ottani akadémiai hallgatók erkölcsi
magaviselete osztályzatának megállapításánál, minden-
kor tekintetbe vételessék azon körülmény is, vajjon az
illetőnek politikai magaviselete is teljesen kifogástal-
lan-e? — *Az otthon mentesítő törvényt*, mely alatt szó-
van egy bizonyos birtokminimumnak az eladósítás és
végrehajtás alóli mentességéről, érintetlenül hagyván
az eladás szabadságát, a Gazdakör a napokban tár-
gyalta; a többség rokonszenvvel fogadta a tervet és
tanulmányozás végett egy bizottsághoz utasította. —
A nagyküllövölgyi székely vasut ügyében Udvarhely-
megye a napokban rendkívüli közgyűlést tartott, mely-
ben az alispán előterjesztésére majdnem egyhangulag
elhatározott, hogy Udvarhelymegye a vasut mi-
előbbi kiépítését óhajtja, azt minden tekintetben pár-
tolja és kiépítésének biztosítása végett 44,000 frtért
részvény vásárlását határozta el. — *A középiskolai tör-
vényjavaslatot* a képviselőház közoktatási bizottsága f.
hó 9 én véglegesen letárgyalta s elnököt és jegyzőt
megbízta, hogy a bizottság megállapodása értelmében
végleg szövegezzék a törvényjavaslatot, mely a kép-
viselőház elé lesz terjesztendő. E zárulésen Bubicz
Zsigmond apát-kanonok orsz. képv. indítványt tett,
hogy a kath. iskolák közvetlen vezetése egy a Felső-
ges királyi Fővédnök által kinevezendő kath. főnható-
ság — „Studiorum Commissio“ — által gyakoroltassék;
mely indítványt Trefort minister azzal utasította vissza,
„hogy a Studiorum Commissio oly alakban és érteleim-
ben mint indítványoztatik soha sem létezett“. — (No
ezzel az okoskodással aztán nagyon sok liberalis re-
formot is agyon lehetne ütni. Szerk.) — *Szász atyánk-
fiai* a napokban Kőhalomban népes gyűlést tartottak a
középiskolai törvényjavaslat ellen, és megállapodásuk-
nak egy a kormányhoz intézendő határozati javaslatban
adtak kifejezést. Az állítólagos sérelem az, hogy az új
törvényjavaslat által az erdélyi szászok középiskolái,
mint ilyenek megsemmisülnének s teljesen kiszolgál-
tatnának a magyar közoktatásügyministernek. — *A kép-
viselőház* a farsangi szünet után ismét megkezdvén ülés-
eit „a válaszatról“ szóló törvényjavaslatot több napi
tárgyalás után „a koronaór választásáról“ szóló“ tör-
vényjavaslattal együtt a febr. 10-iki ülésen a szükséges
módosításokkal elfogadta. Február 12-én tárgyalás alá
került az 1885-ben Budapesten tartandó „országos kiál-
lításról“ szóló törvényjavaslat és az meg is szavaztatott;
e szerint a kormány maga rendezi a kiállítást, és e
célra az állam jövedelmeiből 75,000 frtot költ, azon-
kívül 400,000 frtot előlegképen kér a törvényhozástól.
— *A magyár honalapítás* óta lefolyt első évezred meg-
ünneplése ügyében a m. t. Akadémia történelmi bizott-
sága oda nyilatkozott, hogy a honalapítás ideje szoro-

san meg nem határozható, mert az eltérő adatok tömkelegéből kétségtelen tény gyanánt csak az bontakozik ki, hogy 888 előtt a magyarok mai hazánk területén nem telepedtek meg, és 900-ban mai hazánk területének elfoglalása be volt fejezve. —

— **Glassorszag.** IX. Pius pápa halálának évfordulója alkalmából febr. 7-én pápa ő Szentsege Capellát tartott a Vatikánban. — Ő Szentsegének Vilmos császár-hoz intézet válaszeleveléről hírlík, hogy hajlandó concedálni a bejelentési kötelezettséget, de viszont biztosítékot követel az iránt, hogy a püspöki kinevezések csak elfogadható okokból vétethetnek kifogás alá. A papnevelés ügyében szintén teljes szabadságot követel a Curia, de kész a kormány által e tekintetben a hazai történelemre és irodalomra vonatkozó ohajtásoknak eleget tenni. — *Legujabb jelentések szerint a Szentsegek és Montenegro között tárgyalások indultak meg a concordatum megkötése végett.* — *A végleg f. hó 26-ra kitűzött pápai consistoriumban fognak a lengyel püspökök praeconisaltani.* — Ő Szentsege a német trónörökös párhoz ezüst menyegzőjök alkalmából levelet intézett, melyben egyszersmind a vallási béke helyreállítása iránti kívánatának adott kifejezést. — *A „Monteur de Rome” szerint Schweiz fölszóliattott, hogy a Vatikánnal béküljön ki.* —

— **Franciaország.** Thibaudin új hadügyminister ellen, kiről hiteles okmányokkal constatálva van, hogy a porosz-francia háboru alkalmával fogságából becsületszava megszegésével szökött meg nagy a felháborodás. — *Napoleon Jerome herczeg ellen a fenytő törvényszék a további eljárást beszüntette s a herczeg azonnal szabad lábra helyeztetett, ki most Angliába megy Eugenia excsászárnőnek a látogatást visszonozni.* — *A gambettista Bert Pál egy tankönyvet irt volt, mely az Indexbe tétetett s azért több püspök által a szabad kath. iskolákból kiiltatott, a pástorlevelekben veszélyesnek nyilvánított.* Most a kormány „visszaelés” czimen meg akarja rendszabályozni ezen püspököket. (Sokat is fog elérni vele. — Szerk.) — *A trónkövetelők kmtasításáról szóló törvényjavaslatot a senatus febr. 12. iki ülésén elvetette; ezért a kabinet beadta lemondását; Grévy elnök elhatározását fentartotta a proscptionalis kérdés megoldásáig.*

— **Angolország.** A dublin gyilkos-szövetkezet elleni pör nagy érdeklődést kelt mindenfelé; szó van azon gonosztevőkről, kik lord Cavendisch, Bourke és Field meggyilkolásában részt vettek. Febr. 2-án kezdetett meg a tárgyalás a gyilkossággal vádolt nyolcz személy ellen. — *A dumaértekezet febr. 8-án d. u. 3 órakor Granville elnökte alatt összeült. Musurus pasa kivételével, ki még nem kapta meg akkorra kormányának utasításait, valamennyi hatalom képviselője megjelent. Ausztria-Magyarország három meghatalmazott által van képviselve. A febr. 10-iki ülésen, melyen már Musurus pasa is jelen volt elhatározott, hogy Románia és Szerbia is részt vehessenek az értekezleten, de csakis tanácskozó szavazattal, és ne birjanak szavazati joggal*

mint a nagyhatalmak. — Románia ezért Londonban székelő követét oda utasította, hogy a conferencián részt ne vegyen.

— **Groszország.** A Szentsekekkel való kiegyezés eredményeül tekinthető azon vallási türelmesség is, mely ugy látszik meg kezd honosodni a czár birodalmában is. A ministerium ugyanis az orosz államegyház synodusának beleegyezésével megengedni szándékozik az átlépést az orthodox egyházból más keresztény egyházba. Továbbá egy bizottság azon kérdéssel foglalkozik, vajjon vegyes házasságok megengedhetők-e?

— **Jegyzőkönyv,** mely felvétellett az erd. r. k. irodalmi társulatnak 1882. évi január 14-én tartott rendkívüli közgyűléséből.

Jelen voltak: Biró Béla alelnök, Nagy Imre kanonok, Domokos Antal, Balogh Ignác, Kovács Lajos, Bándi Bernárd, Weisz József, Straubert Ödön Szentmiklós Jenő, Ávéd Jakab, Dr. Cserni Béla, Tamásy Áron, Varga Sándor, Pál István, Kőnczey Sándor. Fogarasy János, Haydu Hugó, Barabás Gergely társ. tagok, Dr. Tódor József társ. titkár.

1. Alelnök Biró B. érzékeny szavakban meleg köszönetet mond a társulatnak azon bizalomért, melynélfogva őt a diszes alelnöki állással évek során keresztül megtisztelni szives volt, és fájdalommal jelenti, hogy magán körülményeinek közbejött változásai folytán e kitüntetett tiszttel tovább nem viheti, miért is az alelnöki tisztről ezennel lemond; egyszersmind pedig azon benső érdeklődésnél fogva, melylyel a társulat iránt viseltetni soha meg szünni nem fog, szívére köti a közgyűlésnek, egy oly alelnök megválasztását, ki a társulatot a kijelölt irányban és szellemben tovább vezetni képes leend.

— A közgyűlés alelnök lemondását élénk részvéttel tudomásul veszi s irántai változhatatlan rokonszenvének kitörő éljenzésekben ad kifejezést.

2. Nagy Imre kanonok ur most a közgyűlés figyelmét egy korelnök megválasztására hívja föl, ki a gyűlést tovább vezesse.

— A közgyűlés egyhangulag Nagy Imre kanonok ur ő nagyságát kéri föl a korelnöki tisztt elvállalására. — Ezzel kapcsolatban indítványba jön, hogy lelépő alelnöknek buzgó fáradozalmiért jegyzőkönyvileg köszönet szavaztassék és egyszersmind t.-beli elnöknek megválasztassék. — Mely indítványt a közgyűlés lelkesedéssel magáévá tévén, lelépő alelnöknek meleg köszönetet szavaz és t. elnöknek megválasztja.

3. Korelnök föl hívja a közgyűlést egy új alelnök választásra és a szavazatok beszedése céljából Balog I. Straubert Ö. és Barabás G. tagok személyében egy három tagu bizottságot küld ki. — Negyed órai szünet után korelnök enuncialja, hogy szótöbbséggel alelnöknek megválasztatott dr. Tódor József theol. tanár és társ. titkár.

— A közgyűlés éljenzéssel tudomásul veszi a választás eredményét; új alelnök pedig meleg szavakban mond köszönetet a személyébe helyezett megtisztelő bizalomért.

4. Nagy Imre kanonok az alelnök megválasztva lévén köszönettel lemond a korelnökségről; új alelnököt üdvözlí s Isten kegyelmét kéri működésére.

— A közgyűlés élénk éljenzésekben fejezi ki együttérzését.

5. Uj alelnök a közgyűlés nevében forró köszönetet mond Nagy Imre korelnök urnak, s miután alelnökké történt megválasztása által a titkári állás is üresedésbe jött, új választásra hívja föl a közgyűlés figyelmét, egyuttal pedig előbbi szavazatszedő bizottságot fölkéri a szükséges teendők végzésére. Rövid szünet után alelnök kijelenti, hogy titkárnak *Balogh Ignacz* theol. tanár szintén szótöbbséggel megválasztatott.

— A közgyűlés éljenzéssel tudomásul vevzi, megválasztott pedig némi csekély aggályok²elhárítása után a megválasztatást elfogadja.

6. Alelnök kéri a közgyűlést a szerkesztőbizottság kiegészítésére és a főszerkesztő megválasztására.

— A közgyűlés *Strauberi Ödön* gym. tanárt közfelkiáltással beválasztja a szerk. bizottságba mit ő el is fogad; azonban a főszerkesztőnek megválasztása egy kis vitára nyújtott alkalmat, a mennyiben az alapszabályok ide vonatkozó pontja nem lévén eléggé világos, némelyek a választást a szerkesztőbizottságra akarták ruházni, — hogy azt saját kebelében ejtse meg, — mások pedig a közgyűlésnek kívánták fentartani. Mindkét részről hozzászólás után a közgyűlés nagy többsége kimondja határozatilag hogy az alapszabályok 34-ik §-át úgy kívánja értelmezni, *miszerint a főszerkesztő megválasztása őt illesse.*

7. Alelnök ezen határozat értelmében újból felszólítja a közgyűlést a főszerkesztő választásának megejtésére, s a szavazatok beszedésére Nagy Imre kanonok, Ávéd Jákó és Barabás G. tagtársakat kéri fel. — Kis vártatva a bizottság jelenti a szavazás eredményét, mely szerint nyertek: Dr. Tódor József 10, Fábiani Sándor 6 és Dr. Csernyi Béla 1 szavazatot.

A szavazás eredményéhez képest — a közgyűlés éljenzése közt Dr. Tódor József főszerkesztőnek nyilvánítatik.

8. Alelnök jelenti hogy több választmányi tag eltávozása folytán üresedésbe jött tagsági helyek betöltése iránt maga a választmányi akként intézkedett, hogy Petres András választmányi tagot előléptette az üresedésben levő rendes tagságra, póttagokul pedig Dr. Szuchy Bélát és Tamási Aront választotta meg; kéri tehát ezen intézkedésnek közgyűlési jóváhagyását és megerősítését.

— Jóváhagyatik.

9. Lelepett alelnök átadja új alelnöknek az ügyiratokat hét darabban és a társulati tagok anyakönyvét; továbbá kéri a közgyűlést hogy miután a pénztári álláson a csak két nappal előbb tartott választmányi gyűlés óta semmi változás nem történt az ottan megvizsgált és feltüntetett eredmény szerint részére e tekintetben is a felmentvényt megadni sziveskedjék.

— Tudomásul vétetik és megadatik.

10. Több tárgy nem lévén, a jegyzőköny hitelesítésére Nagy Imre kanonok, Szentmikloay Jenő és Pál István tagok kéretnek fel, mire a gyűlés az elnökök általános éljenzése között eloszlott.

— **A lelkész és tanító viszonya** tárgyában a horvátországi kormány érdekes körendeletet adott ki. A modern eszmék és iskolatörvények némely tanítót a lelkész ellenségévé tették, aminek kárát azután az iskola és ifjuság vallotta.

Ennek elejét veendő a zágrábi kormány vallás- és közoktatásügyi osztálya 1883. évi jan. 19-diki kelettel 1173. szám alatt következő rendeletet adta ki:

„A kir. országos kormány rendeleteiben és határozataiban számtalanszor hangsúlyozta, mennyire szíven viseli a jó egyetértést tanító és az egyház szolgálja közt. Ennek daczára és mintegy azon előítélet megerősítésül, mintha az új iskolatörvénnyel az iskola és egyház közti minden kötelék szétszakítása szándékolatnék, néhány népiskolai tanító úgy kezdte magát viselni, mintha ezen törvenyt jó alkalmul tekintnék, hogy magukat azokon megboszulják, kiknek korábbi hatalmát maguk fölött talán kedvetlenül érezték. Ezen cselekedetek sorába, melyeknek eredete nyilván rendszeres ellentállás, dölyfös provocálás és az egyházi befolyástól való egyetemes emancipáció szándékában fekszik tartozik az, hogy néhány tanító önhatalmulag megkísérlette beszüntetni az orgona-szolgálatot vagy ezt rendetlenül teljesítette még ott is, hol a tanító azért külön díjazásban részesül: továbbá az, hogy megtárgyalták a lelkésznek a törvényben a tanítóra vonatkozólag elrendelt segédkezést a vallásoktatásnál, és nem ismerték el hatalmát még ott sem, hol mint helyi iskolafelügyelő működik. Utóbbi esetben a tanítónak minden kétséget kizárólag a maga iskolai előljáróját kell tekintenie a lelkészben, hol ez eset nem fordul elő ott a tanító viszonyát a lelkészhez, ha nem is alárendeltségnek, de semmi esetre sem szabad ellentétnek fölfogni. A mint a legbensőbb összefüggésben a vallás erkölcsös nevelés a polgári életre való előképzéssel a népiskola feladatául jelöltetik meg az iskolatörvény 1. §-ában, ép úgy lényegesen és feltétlenül szükséges, hogy tanító és lelkész tökéletes egyetértésben működjenek ezen feladat teljesítésén. Szigorú rendeletek kibocsátása által sikerült a királyi kormány ezen osztályának meglehetősen rendet behozni a tanítók templomi szolgálatába és meggátolni egyeseknek föllázadását az egyház szolgálai ellen: minthogy azonban e tekintetben, habár gyérebben, mégis még mindig panaszok érkeznek ide, a királyi országos kormány kénytelen mindnyájuknak mihez tartás véget kinyilatkoztatni, hogy továbbra is következetes szigorral fog eljárni azon tanítók ellen, kik elvonják magukat egyházi kötelezettségeik alól vagy azokat elhanyagolják, vagy akik vétkeseknek fognak találatni — a vizsgálkozásban a papsággal.“

— **Figyelemreméltó.** A „kath. Elvbarátok Szövetsége“ érdekében a következő nevezetes mozgalomról értesitenek bennünket:

Jegyzőkönyv, mely felvétellett Fel- és Alcsik eszperes-kerületiek papságának Csik-Somlyón a szentferenczkendi Atyák anyazárdájában 1883. január 25-én a „*Kath. Elvbarátok Szövetsége*“ tárgyában tartott elő-

készítő értekezletről. — Jelen vannak: Nsgs. Nagy Lajos czim, kanonok, alcisiki főesperes, szentgyörgyi plebános, mint egybehívó elnök. Továbbá: Ft. id. Péterffy József felcsiki főesperes, madarasi plebános; Buzás Mihály, alcisik-kerületi kormányzó, — alesperes, szentmártoni plebános, Bodó Alajos felcsik-kerületi alesperes, egyházi tanfelügyelő, somlyói plebános, Balázs Antal, alcisik-kerületi jegyző, cs. csatószegei plebános, P. Simon Jucundián, szerzettartományi főnök, képezde és ellemi iskolai igazgató, a Ferencz József-rend lovagkereszttese, Koncz István tsnádi, Bardocz István koznási, Péter Lajos delnei, Puskás Tamás csicsói, Faraó Simon szépvízi, Domokos János szeredai, Bálint Lázár szentmiklósi, Császár Károly rákosi plebánosok, — Lukács Károly rákosi segédlelkész, Bálint Lajos taplóczi expositus lelkész, P. Lakatos Kornél csiksomlyói zárdafőnök, P. Szeles Anaklét vicarius és gymn. tanár, P. Tima Dénes képezdei tanár, P. Bálint László, P. Csizsér Elek, P. Ferenczy Károly, ellemi iskolai tanítók, P. Kopatz Patrik gymn. tanár, Tek. Miklósy József kir. törvényszéki bíró és confrater, Imets F. Jákó t. főesperes gymn. igazgató. — Akadályoztatások miatt meg nem jehettek, de az értekezet határozataihoz való csatlakozásukat eleve bejelentették: ft. Szöcs Imre szentmihályi, Murányi Kálmán szentdomokosi, Veress Sándor szentimrei, Rancz János szentkirályi ugy a mindszenti, szentléleki, menasági és a három kászoni lelkész-plebánosok.

1. Nagy Lajos ur ő nsga, ki több paptársainak felkérése folytán az értekezetet a két espereskerület központjára, a csik-somlyói zárda vendégszerető előjáróinak felajánlásával ide összehívta, kifejté — miként azt lelkes összehívójában is körvonalozta, — az összejövetel eszméjének keletkezését és célját, mely nem más mint a „Kath. Elvbarátok Szövetségének“ felkarolása szóval, s ha szükség áldozattal is, fejtegeti az említett szövetség célját, s a jelenkor mindent felforgató viszonyaiból indokolja a „vis unita fortior“ elvszerint a hitű és jobb meggyőződésű kath. erők tömörülését és sorompóba lépését azon zászló körül, melyet a Kath. Elvbarátok Szövetsége az orosházi megállapodások alapján kitűzött s már is több nagynevű főpap, a pannonhalmi főapát, gr. Cziráki János kir. tárnokmester ő excaik s az ország sok előkelő katolikussá fennen lobogtat. Illőnek tartja, hogy a kath. székelyföld ezen classicus és fokpontjáról is, a rideg fuvalmu Hargita mellől a csatlakozás iránt meleg keblű hangok emelkedjenek. Ajánlja a nagyfontosságú ügynek megbeszélését, s Isten nevében és a Magyarok Nagy-Asszonya pártfogása alatt az értekezetet megnyitja.

2. Az éljenzéssel fogadott megnyitó beszéd után az értekezet Nagy Lajost elnökül közakarát- és éljenzéssel ugyszintén Imets F. Jákót is jegyzőül megválasztja.

3. Elnök Nagy Lajos előterjeszti, miszerint az alcisikkerületi papság mult év october 26-án Csikszentgyörgyön tartott őszi gyűlés alkalmával nyilatkozott

a „Kath. Elvbarátok Szövetsége“ tárgyában is jegyzőkönyve utolsó pontjában, melyet a szentmiklósi plebános által felolvastat, a mint következők: „Kimondja a kerületi papság hogy a „Kath. Elvbarátok Szövetségének“ egytől egyik nem csak tagja lesz, de a nagy hord erejű eszmét legmelegebben felkarolja s annak minél szélesebb körben leendő megvalósítását teljes erővel és szívének legszentebb meggyőződésével siettetni fogja.“ S ajánlja a felolvasott határozatot a felcsiki tagtársaknak is elfogadás végett. Az egyesülési szellem tevékenységének irányozására nézve pedig figyelmeztet sz. Pál apostolnak a Rómaiakhoz irt levele 12. fejezetében foglalt utasításaira.

Péterffy József felhossa, miszerint ilyes szövetségnek, hogy a kitűzött célt valóban érvényesíthesse, a dolog természetéből is kifolyólag, a hívek hozzájárulásával kellene létesülnie, annál inkább, minthogy az elnöki meghívó is kimondotta, hogy ezen fontos ügyben határozatot hozni Csikmegye egyetemes közönsége lenne illetékes, nehogy a Kath. Elvbarátok szövetsége csak az egyháziak szövetségének látszassék, ajálja e körülményt annál komolyabban fontolóra venni, minthogy a sajtóterén és a társadalomban az egyház ellenes áramlat azon ürügy alatt folyik, mintha a hierarchiával a hívő nép nem értene egyet. Jelen értekezet is csaknem kizárólag egyházi férfiakból áll, kiknek kath. hűsége s katolikus elvekhez való ragaszkodása — mint önként feltételezett — itten kérdésbe sem jöhet. Koncz István egyetért az előtte szólóval s a világiaknak a kath. szövetség részére leendő megnyerése céljából azon eljárást ajánlja, miszerint az eszmének mindenekelőt a hitközségekben levő jóindulatu értelmiséget kell biztosítani, aztán az ügy az iskolaszékekbe, egyháztanácsokba stb. lesz vihető, hogy mindenikünk a szövetségnek számlag is minél többet nyerjen meg. E kérdéshez többen is hozzá szólnak, minek folytán azon eszme is felmerül, hogy nem annyira az extensivitásra, avagy mennél nagyobb számra, mint inkább oly tagok megnyerésére kellene törekedni, kik actio esetén az üdvös közreműködésre és hatásra egyáltalán képeseknek tartatnak. Imets F. Jákó pártolja a Kath. Elvbarátok Szövetségét, igen annak olveit is, a mennyiben azokkal a jeles „Magyar Allam“ hasábjairól megismerkedhetett; és a mi a Szövetséghez leendő csatlakozást illeti: nyilváníja, miszerint a felcsikkerületi papság nemcsak pártolja az alcisikkerületi paptestvérek ebbeli megállapodását, hanem ugyan mult év október 23-án Csiksomlyón tartott őszi korona gyűlése a kalmából a „Kath. Elvbarátok Szövetségéhez“ való csatlakozását jegyzőkönyvileg kifejezte volt s azt egyéb a jelen társadalom bajainak orvoslására célzó nézeteivel együtt Püspök Urunk ő nmtgához fel is terjesztette volt minthogy azonban kegyelmes főpásztorunknak e nagyfontosságú kérdésben való magas elhatározása előttünk még nem ismeretes, ugyanezért e kérdés érdemére, valamint a feladat gyakorlati kivitelére nézve Püspök Urunk ő Excijának bölcs elhatározását és utasításait bevérandóknak tartja. — Buzás Mihály pártolja az előtte szólónak indítványát. Hogy azonban az összejövetel is valamely eredményhez juthasson, nézeteit bővebben és lendületes szavakban

fejezi ki. Örömmel engedett a felhívásnak, mert ez értekezletben alkalmat keresett és talált arra nézve, hogy a feles ki paptestvéreivel érintkezessék, azonban őt ezen értekezlet távolabbi indokai, melyek a katolikusok bővebb szövetkezésének szüksége mellett szöllenak, mint a jelen időknél körjeljei és bekövetkező nagyobb veszélyeknek előjeljei elszomorítják. De ha már a kor ilyen előjeljei fenyegetnek, hadd találjon készen bennünket a védelmi eszme! E történelmi nevezetességű és zárda falai nemzetünk multjában is gyakran voltak tanui a védelmi eszmének és az azt megvalósító szent lelkesedésnek. Ha gyakran jött az oláh és tatár pusztító hada: ide menekültek őseink, itt tanakodtak tüzhelyük és legdrágább kincseik védelmére, s innen száltak ki azok hősiesség megmentésére. Ha jött János Zsigmond eretnek csapata: itten e szent falak között keletkezett először a védelmi eszme; innen indult ki az elhatározás, a lelkesedés, a vallásos hazafias tűz és vitézi bátorság: legszentebb kincsünket, apáink katolikus hitét a vélely mérges lehétől megoltalmazni. Isten segítségével és a Boldogságos Szűsz oltalma alatt, kinek csodatévő számolýalához katolikus székely nemzetünk mindig ritka bizodalommal borult, sikerültek mind ezen vállalataink. Reményünk van, hogy ugyanazon égi segély mellett sikerülni fog most is, midőn a kor veszélyes áramlata ellen szintén legszentebb érdekeinket, kath. igazunkat és jogainkat kell megvédelmezni. Igaz ugyan, hogy e védelmet mi vezérköl hadsereg nélkül nem biztosíthatjuk; de tekintsük magunkat előre is mint egy vezéři tórszéknek s addig is, míg Püspök Urunk ó exciája — miként ezt a „Közművelődés“ is kilátásba helyezi — etárgyban érdemileg nyilatkozni méltóztatnék; értesítsük legalább táviratilag a Kath. Elvbarátok szövetségének elnökét, Lonkay Antal urat arról, hogy mi a Szövetséghez addig is elszánt lélekkel csatlakozunk, míg abba világi híveinknek, mint rendezett hadoszlopnak élén tömegesen vonulhatnánk be.

Elnök Nagy Lajos nyilváníta, miszerint Püspök ur exciájának akarata ránézve is irányadó és ő ennek leghívebb végrehajója; de azon véleményben van, hogy ő nagyméltósága az alséki jegyzőköllyv e tárgyra vonatkozó pontját is a többivel együtt helybenhagyó tudomásul venni méltóztatott; s mint összehívójában is kifejezte, — ez eszmének megvitatása és felkarolása sem elhírtelenkedés, sem a kath. ügynek praecíndiumára nem léssen.

Ezen véleményhez Buzás Mihály, P. Simon Jukundián, Bántum Lázár s többen hozzá járulnak.

Balás Antal indítványozza, hogy miután az elv elfogadtatott: a kath. szövetség megismertetése céljából felhívandó lenne a szövetségi elnökség, hogy adna ki erre vonatkozólag egy népszerű nyelven irt olcsó füzetkét, melyet mi és az ügynek más barátai híveink közt, pl. első sorban az oltáregyleti tagok közt és a hol ezélszerűbbnek látandjuk — terjesztenénk. — Imets F. Jákó indítványozza, miszerint mindenekelőtt mondja ki a gyűlés, hogy ez csak előkészítő előértekezlet. Arra uézve pedig, hogy a Kath. Elvbarátok szövetsége nálunk is óhajtott módon létrejöhhessen és megalakulhasson, felhívandó lesz az általános szövetségi elnökség, hogy mindenekelőtt küldje meg a szövetségi elveket tartalmazó jegyzőköllyveket, illetőleg már a meglehető alapszabályokat, küldjön továbbá felhívási vagy csatlakozási ivateket; mert ezek, illetőleg az azokban foglalt részletes program ismerete és ismertetése nélkül sem tagokat szerzeni, sem — kivált ha alapszabályszerűleg az kívánatos — annak idején a vidéki kath. Szövetség megalakulását megejteni nem lehet.

Ezen előzmények után a következő resolútiók fogadtattak el: 1. Az al- és felsék-espereskerületi papság támaszkodva Püspök urunk ó exciájának az alsékkerületi koronagyűlés jegyzőköllyvére adott tudomásvételére, s reményét fejezve ki az iránt, hogy ezen kath. minden politikai tendenciáktól ment mozgalmat kegyesen helybenhagyani méltóztatand: ezen kölcsönös tájékozó előértekezletében ki-

mondja, hogy általában és egyenként csatlakozik a Kath. Elvbarátok Szövetségéhez. 2. A nagyfontosságú jésze mi-nél sikeresebb valósítása céljából felkéri a Szövetség buzgó elnökét, a „Magyar Allam“ érdemdus szerkesztő-tulajdonosát, Lonkay Antal lovag urat, miszerint a szövetségterjesztéséhez szükséges nyomtatványokat, nevezetesen: a Szövetség célját és szervezetét tartalmazó jegyzőköllyvet, avagy alapszabályt, valamint a csatlakozási ivateket is az értekezlet előirt tagjainak kellő számban megküldeni méltóztatassék. 3. A mennyiben talán az előbb említett nyomtatványok az ügy népszerűsítésére és terjesztésére elégségeseknek nem mutatkoznak: méltóztatassék a fentisztelt szerkesztőség a Kath. Elvbarátok Szövetséget népszerű nyelven ismertető olcsó füzetke kiadásáról gondoskodni. Nagy Lajos, m. p. értekezleti elnök. Imets F. Jákó, m. p. az értekezlet jegyzője.

Irodalom.

— Felhívás előfizetésre **Szerelmi Dalok** magyar költőköllyv című énekhang- és zongorára alkalmazott eredeti dalgyűjteményre. Művem március 15. fog megjelenni. Az öt ivre terjedő, technikailag a legdiszesebb kiállítású műnek előfizetési ára 50 kr. Bolti ára 1 ft lessz. Az előfizetési pénzek szerző címére postautalványon Nagyszombatba küldendők. Tisztelt gyűjtőimnek 5 példány után egy tisztelet példánnyal kedveskedem. Hazafüni üdvözlettel Vágvolgyi Béla.

— Megjelent „**Jézus szent szívének hírnöke**“. Tizenhetedik évfolyam. 1883. febr. füzet. Szerkeszti és kiadja Molnár János komáromi plébános. Tartalma: „Bíbor esső“. — „A szt. sziv oktatása“. — „A szt. sziv barátai“. — „A szt. sziv dicsősége“. — „A februáriusi fő-imaszóndék“.

— Megjelent és beküldetett „**Az oroszlan**“ című humorisztikus képes hetilap első száma. Szerkeszti Barna Sándor, kiadja a „Corvina“, könyvnyomda és kiadóüzlet. Előfizetési ár egy évre 6 ft.

— Megjelent az „**Uj Magyar Sion**“ januáriusi füzete. Szerk. Zádori Ev. János. Tartalma: 1. „Pázmány Péter szobra“. — 2. A zsidóság és az egyházi törvényhozás. 3. A Collegium Romanum háromszázados évfordulója. 4. Néhány szó a szt. írás alexandriai fordításáról. 5. Az erény és tudomány az emberi társadalomban. — 6. Irodalom és művészet. — 7. Vegyesek.

— Megjelent az „**Önügyvéd**“ 18-ik füzete. (Irtá Knorr Alajos, kiadja ifj. Nagel Ottó Budapesten a nemzeti színház bérházában.) E füzetben a szerző folytatja a csödeljárás ismertetését; ezt követve közli a telek; könyvi eljárás nevezetesen a bekebelezés, előjegyzés, feljegyzés és törlesek szabályait, a telekkönyvi hatóságok ügykörét és a bejegyzési illetékeket, ezzel áttér a prenkivüli eljárás ismertetésére, előadja a bíróságok és gyámhatóságok hatáskörét nem peres ügyekben, aztán közli a különböző perenkivüli eljárások szabályait. E dustartalnu füzet ára 30 kr.

— **Mulattató Zsebköllyvtár** cím alatt Buzárovits G. könyvkiadósága Esztergomban egy igen érdekes humorisztikus szépirodalmi vállalatot indított meg, melyből épen most kaptuk kézhöz ismertetést végett a 10., 17. és 18-ik füzetet. Az egyik kettős füzet Gerstekker hír neves novelláját a Végzetek-ért közli Zólyomi ügyes fordításában. A másik Doktor Spinoza (Doktor Ompolyi Ernő) eleven tollából hoz két igen érdekes rajtot. Az egyik címe: A kisvárosi Aristocrata a másiké Javorek Lukács, a muszka „Espion“. Mindkét rajz pezsgó humorral s mindvégig lekötözölő érdekesfeszítéssel van írva — A Buzárovits-féle kiadóság a Mulattató Zsebköllyvtár keretében (19. és 20-ik számanál) a mult század első magyar humoristájától, Gróf Gvadányi József lovas generálistól, a „Peleskei Notárius“ híres írójától fogja közölni Rontó Pált egészen az eredeti kiadás nyomán, Rontó Pál már régóta ritka könyv s így megjelenését kétségköllyvül annak nagyobb örömmel üdvözölhetjük. A Mulattató Zsebköllyvtár eddig megjelent füzeit ajánlhatjuk olvasóinknak. A csinos és takaros füzetek ára egyenként csak tizenkét krajczár, Tíz egymásután következő számu füzet előfizetésre ára bérmentes postai küldéssel 1 ft. — Minden füzet egy teljes olvasmányt képez: Az előfizetési pénzek és megrendelések Buzárovits Gusztáv könyvkiadóságára Esztergomba. cím. endők.

— **Értesítés. 800 ft** egyet. pályadíjjal jutalmazott ily cz. munkámból: „**A bold. szüz Mária tisztelete a kath. anyaszentegyházban stb.**“ ft. kath. áldozár uraknak ismét számos példánnyal szolgálhatok erga 12 Sacra ad intentionem dantis, sex mensium decursu absoivenda. Ara különben 3 ft 50 kr. Korábbi pályanyertes művem köző

„A kulturharoz“ 10 intentio, (ára 3 frt-ig) „Szabadság egyenlőség testvériség“ (III-ik kiadás, ára 1 frt 50 kr.) pedig 5 intentio elvállalása mellett szintén kapható még néhány példányban. Mind a három együtt 25 intentio vagy 7 frt. o. é. A tt. szerzetrendek tagjainak ezenfelül akár intentiókért akár pénzért rendelik meg, 20 száztollival olcsóbban adom. A nálam megrendelt példányok — az utánvételi küldemények kivételével — bérmentve szállítanak. Kelt Bogácsan u. p. Bogács, per Mező kövesd, Borsodmegyében 1883, febr. 13-án Sullay István, s. k. egermegyei áldozár, bogácsi lelkész

A napi események köréből.

— K i n e v e z é s. B. e. Hubáczek Ádám apát kanonok ur bekövetkezett halálával az éneklő-kanonoki stallum üresedésbe jövén, király urunk ő Felsőke kegyuri jogánál fogva nevezett stallumra nsgs. és ft. Nagy Imre esperes-kanonok urat kegyeskedett f. évi febr. 1-én keit legmagasabb iratában kinevezni. — Fogadja ő nagysága szívből fakadt gratulacionkat. Ad multos annos!

— H a r m a d i k m a g y a r z a r á n d o k l a t a V a t i k á n b a. Örömmel halljuk és színtoly örömmel értesítjük t. olvasóinkat arról, hogy f. 1883-iki május 16-án Isten segítségével harmadik magyar zárandoklat fog indulni Romába XIII. Leo dicsően uralkodó pápánk iránti rendithetlen hűségünk és fiúi hódolatunk nyilvánítása s legszebb kath. kötelességünk teljesítése végett. Három éve lesz, hogy a 2-ik magyar zárandoklat hódolatát a Vatikánban bemutatta, elég hosszú idő mult azóta, hogy ismét kath. életjelt adjunk s a Nyugat művelt nemzetei mögött vissza ne maradjunk. A zárandoklat vezére ezuttal is a „Magyar Allam“ lángbuzgalma szerkesztője, a széles tudományu és classicus műveltségű *Lonkay Antal* lovag ur lesz, kinek kipróbált bölcs tapintatában méltán bizhatnak meg a zárandoklat tagjai. A mint hírlík ezuttal családok is fognak csatlakozni a 3-ik zárandoklathoz, minek folytán remélhető, hogy az nem kisebb örömet fog szerezni a dicső sz. Atyának, mint a francia, belga, spanyol stb. zárandoklatok. Május 16-án lesz az indulás Budapestről, személyenként legfőlebb 300 frt költségre van kilátás; mindenki maga gondozza magát s a ki Rómán tul Nápolyig nem megy, szintén a kik családosan többen utaznak, 300 frtnál kevesebb költséggel is megtehetik az utat. A részletes program még ezen február hóban ki fog adni, melyet azonnal sietni fogunk t. olvasóink tudomására hozni. — Vajha azon örvendősen hírellel is kedveskedhetnének, hogy e nemes és szent ezeli zárandoklatban mindkét testvér magyar hazánk képviselve lesz!

— L o u r d e s j u b i l e u m a. Folyó hó 11-én mult 25 esztendeje annak, hogy a b. Szűz az egyház elsőszülött leányát Francia országot újabb kegyelmekkel elhalmozandó megjelent Lourdes-ban és megnyitotta kegyelmeinek kiapadhatlan forrását. A francia nép zöme sem nem oly vallástalan, sem nem annyira háládatlan, hogy akkora kegyelem iránt közömbös maradhatna. Nem csoda tehát, ha a francia nép nevezett napon a legnagyobb kegyelettel ünnepelte meg a Szent Szűz eme példátlan csodakegyhelyének első negyedszázadi jubileumát.

— C s o d a b o g a r a k. A schisma és haeresis gyümölcsei gyanánt tekinthetők a lapokban legújabb is olvasható két szomoruan comicus következő újdonság. Az orosz orthodox (értsd schismaticus) egyházban

már régóta létezik egy vallásifelekezet „Demeter próféta“ elnevezés alatt. A napokban e sectának egyik tagja meghalt egy Csedrina nevű özvegyasszonyban. Halála után három napra 10 ősz aggastyán jelent meg a halottas háznál, földig érő fehér talárban és fehér magyar kalappal fejökön. Mikor a háromszál deszkából összetakolt koporsót kihozták az utcára, a tíz aggastyán rettenetesen elkezdett kiabálni és az egyik kezében füstölővel a koporsó körül ugrándozva kiáltotta: „A menyországba küldünk!“ A többi kilencz pedig felélt: „Béke a te szolgáltnak!“ Végül azt kiabálta az egyik: „Lelked már az égben lakozik!“ a többiek pedig utána: „Igy kell ennek lenni!“ Azután megindult a sajtóságos menet, melynél az aggastyánok, mint Demeter prófétának apostolai és földi helytartói s az égnei szentei uni sono énekeltek: „upokoj! upokoj!“ (béke, béke,) és ugrándoztak a koporsó körül. A temetőben hasonlóan folytak le a „szertartások“. (!) — Szintén igen érdekes és jellemző a másik újdonság is. Ugyanígy Angolországban egy új protestans felekezet keletkezett. Neve: „Különös emberek.“ Födögmájuk: nem adni semmit az orvosi tudományra, hanem bizni egyedül Istenben és nem hívni orvost soha. — És még ez is vallásifelekezet; s még pedig az Irányiféle elvek szerint létjogosultsággal és minden más felekezettel szemben jogegyenlőséggel! No de jól jegyzi meg derék laptársunk a „Religio“ ezen új „vallásifelekezet“ genesiséhez: „A protestans főelv (szabadkutatás) széles kalap: ez az új protestans dogma is elfér alatta. Nekünk pedig ezen esetekből is csak az a végkövetkeztetésünk, hogy a komoly való igazságon kívül csak hóborttal vegyes szánandó tevély létezhet.

— Ú j M a t h u s a l e m e k. Egy Odessa melletti faluban, Petrovkában egy 147 éves ember halt meg legközelebb. Zygelev Jakabnak hívták. Hátra hagyott 115 éves fiut, 80 éves unokát, 40 éves dédunokát s számtalan ösunokát. Az öreg haláláig teljesen egészséges volt, szeszis italokat soha sem ivott, sem nem dohányzott. — Brandeisből pedig arról értesítenek, hogy Babitzban lakik egy Holecsek nevű asszony, ki a napokban ünnepelte meg 110-ik születési évfordulóját s ez alkalommal a másfél órányira „levő templomba gyalog ment a sz. misére.

— M é l t. M i k ó B á l i n t csikmegyei főispán ur a csik-somlyói r. k. gymnasiumhoz és az ezzel kapcsolatos finöveldehez világi gondnoknak neveztetett ki.

— F u n d u s s t i p e n d i a l i s F o g a r a s s y a n u s. B. e. Fogarassy Mihály püspök urunk ő nagyméltósága, végrendeletileg 10,000 frtot tett vala le aranyjárdékban alapítvány képen, hogy annak évi kamatai két erdélyi különösen gergyói fiu és két leány gyermekneveltetésére fordittassanak. Ezen összeg, mely már 11,850 frtra szaporodott a napokban küldetett át az igazgatótanácshoz, mint „az erd. r. k. ösztöndíjalap“ jelen kezelőjéhez.

— A d a k o z á s, A „Sz. László Társulat“ számára Erdélyben 1882-ben összesen 315 frt. 70 kr gyűlt be és küldött be a társulatnak. A tiroli vizkárosultak felségélyezésére pedig 181. fr. 57 kr. mely összeg szintén rendeltetése helyére juttatott.

Szerkesztői üzenet.

— „Az Oroszlán“ humor, hetilap t. Szerkesztőségének. Szivesen lépünk csereviszonyba, és a megjelenő számokat is felfogjuk lapunkban említeni, de a tartalomnak egész terjedelmében való közlésére lapunk szűk tere miatt nem vállalkozhatunk.

Kiadja: Az erdélyi r. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.
Szerkesztőtársak: BALOGH IGNACZ, Dr. CSERNI BÉLA, FABIÁN SÁNDOR, STRAUBERT ODÓN.

Nyomatott a püsp. lyc. nyomda gyorssajtóján (Klüger B-nál.)